

Mono-institutioner er i sagens natur sårbare overfor større udsving i de uddannelsessøgendes præferencer. De har ikke – i modsætning til flerfakultære uddannelsesinstitutioner – mulighed for at omallokere økonomiske ressourcer fra områder med stor søgning til områder med svag søgning, og de vil derfor rammes økonomisk hårdt i perioder, hvor netop deres uddannelsesfelt oplever en dalende interesse blandt de unge. I nedgangsperioder vil institutionerne ofte blive nødsaget til at foretage drastiske nedskæringer i underviserstaben, der næsten er proportionale med indtægtsstabt som følge af svigtende studentertilgang, hvilket man bl.a. har oplevet på ingeniørområdet. Dette får nogle negative konsekvenser i form af manglende kontinuitet og en svækkelse af den faglige bredde på institutionerne og virker hæmmende på en langsigtet strategisk planlægning. Institutionerne kan derudover komme ind i en negativ cirkel, hvor et faldende ressourcegrundlag fører til en udvanding af uddannelsernes kvalitet, hvilket igen fører til et endnu mere vigende studentgrundlag, endnu færre ressourcer osv.

Den faglige udvikling og dynamik

En af de væsentligste forskelle mellem universiteterne på den ene side og KVVU/ MVU-sektoren på den anden side er de mekanismer, der sikrer den faglige udvikling af institutionerne og dermed også kvaliteten og relevansen af uddannelserne. På de 12 universiteter er det primært forskningen, der er den dynamiske drivkraft i den faglige udvikling. Fastansatte undervisere på universiteterne er således gennem deres forskning – som de bruger omkring 50% af deres tid på – selv med til at generere og anvende den absolut nyeste viden inden for deres fagfelt. Forskningen er i sin natur grænseoverskridende og gennem koblingen mellem forskning og uddannelse sikres det således ideelt, at de studerende modtager undervisning på et tidssvarende internationalt niveau.

Heroverfor står 183 andre videregående uddannelsesinstitutioner, som ikke er forskningsbaserede. Disse institutioner er karakteriseret ved, at der typisk ikke er installeret mekanismer, der automatisk sikrer den faglige udvikling af lærerkrafterne og dermed af det faglige niveau. Selvom nogle KVVU- og MVU-institutioner i forskelligt omfang modtager udviklingsmidler, sker den faglige fornyelse primært gennem en ikke-formaliseret overførsel af forskningsresultater fra universiteterne til de

øvrige institutioner. Overførslen til de ikke-forskningsbaserede institutioner sker typisk gennem lærebøger, tidsskrifter, gennem efteruddannelse og gennem (ny-) ansættelse af lærerkrafter uddannet ved de forskningsbaserede institutioner.

Underviserne på de 183 ikke-forskningsbaserede institutioner har således ikke selv mulighed for aktivt at deltage i skabelse af ny forskning og har kun i beskedent omfang mulighed for aktivt at knytte de studerende til en dynamisk vidensudvikling. Pointen er ikke, at underviserne ikke selv gør nok for at blive fagligt ajourført, men snarere, at de ikke får gode nok betingelser for dette. Mange undervisere udfører et meget stort arbejde for at opdatere undervisningen og sikre deres egen faglige opgradering (primært gennem efteruddannelse og selvstudier), men dette sker ofte ikke under de bedst mulige betingelser.

Spørgsmålet er, om dette skarpe skel mellem forskningsbaserede og ikke-forskningsbaserede institutioner bør opretholdes i takt med overgangen til et videns- og informationssamfund? I modsætning til tidligere, hvor viden havde en mere statisk karakter, bliver det i stigende grad afgørende, at »forsinkelsen« mellem fremvæksten af ny viden og tilgængeligheden for studerende ved danske KVVU- og MVU-institutioner formindskes mest muligt. Mekanismer, der sikrer dette, vil være absolut nødvendige, hvis det danske uddannelsessystem skal rangere blandt verdens bedste – også med hensyn til KVVU- og MVU-uddannelserne.

Hvor skal væksten finde sted?

En af de absolut største udfordringer til det videregående uddannelsessystem i sin helhed vil blive at sikre det stigende studentertal på de videregående uddannelser en tidssvarende uddannelse på et højt kvalitativt niveau. En overordnet politisk målsætning om, at endnu flere (1/2 af en ungdomsårgang mod godt 1/3 i dag) skal have en videregående uddannelse, nødvendiggør en grundig diskussion af, om den nuværende institutionelle opbygning og differentiering er gearet optimalt til at håndtere en sådan vækst.

Som det fremgår af fig. 2 (ikke optrykt her), har en stor del af væksten i søgningen til de videregående uddannelser hidtil fundet sted i universitetssektoren. Den samlede studentebestand på de 12 universitetslovsinstitutioner er således vokset fra ca. 60.000 i 1978 til ca. 90.000